

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta, 1 fl. 80 kr. za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 15 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 4. junija 1862.

Povabilo na naročbo „Novic“

za drugo polovico letošnjega leta, ki se začne 1. dan prihodnjega mesca malega srpana (julija). Naj se častiti naročniki, ki so „Novice“ dosihmal imeli, pa tudi taki, ki jih na novo dobivati želijo, podvizajo z naročilom, da se jim pošiljanje v prihodnjem mescu ne pretrga. Izročuje se jim v polajšanje pisanja po navadi naročilno pismo, v katerem naj pošljejo naročnino. Ako kdo častitih naročnikov, ki je že za celo leto naročen, prejme to pismo, naj ga ne moti, ni mu namenjeno.

Novice veljajo za pol leta po pošti pošiljane 2 fl. 20 kr., v tiskarnici prejemanje 1 fl. 80 kr.
za četrt „ „ „ „ 1 „ 15 „ „ „ — „ 90 „

Krvomok,

ki sedaj po več krajih goveda napada.

Ker čedalje več slišimo od tega, da živina, zlasti goveja živina na Krajskem tū in tam kri šči, in ker ni povsod umnih mož, da bi podučili gospodarje, katerim se ta nesreča primeri, se nam vendar-le treba zdí, da v listu našem pevemo, kako in kaj s to boleznijo.

Krvomok je bolezen, ktera večkrat goveda, konje ali ovce posamesno napada ali pa tudi cele čede.

Ni pa bolezen ta po svoji naturi vselej ena; so razločki veliki. Razločiti je posebno treba nekužni in pa kužni krvomok.

Nekužni krvomok je bolj navaden, čeravno tudi ob enem napade veliko živine ali celo cele čede. Kužni krvomok je pa ravno to, kar je tako imenovani črni ovčič ali črni sajovec ali vrančni prisad (črm); le to je pri njem posebno, da se bolezen na ledice ali scavni mehur vrže, in zato živina kri šči, nanagloma zbolí, pa tudi naglo pogine. Kakor hitro se kje to primeri, je znamenje očitno, da je kužni krvomok, in treba je zdaj vse drugače ravnati, kakor pri navadnem nekužnem krvomoku.

Govorili bomo tedaj naprej od

navadnega krvomoka,

to je, od krvomoka z unetjem ledíc ali scavnega mehurja. Ta bolezen ni tako nagla; vnamejo se ledice ali scavni mehur, zato jo vročina kuha in živina je klaverna; zavoljo bolečin se ti umakne živina, če jo po ledju pritisneš z roko; v zadnjem koncu je vsa zvezana in kakor pobita; dlaka se ji šetini; živina ne je, krava zgubi mleko, blato se ji bolj zapira. Če je bolezen bolj v ledicah, se to, kar živina šči, vidi ko sama kri; če pa je bolezen bolj v mehurji, kri ni tako popolnoma zmešana s scavnico, ampak pride včasih v kosčikih s scavnico vred; če s pooljeno roko v ritnik sežeš, spodej čutiš scavni mehur vroč in boleč.

Vzroki so največkrat v napačni klaji, ki jo živina ali v hlevu ali na pašnikih dobiva; brstje hojevja in druge ojstre zeliša, tudi kebri, kresnice, španjske muhe zdražijo in unamejo scavila; tudi prehlajenje utegne krivo biti; včasih je vreme tako.

Ječmenova ali lanéna voda pa tudi dobro lanéno

olje, mleko sladko pa tudi kislo, je pri tej bolezni najbolje, katerim se primeša nekoliko solitarja ali vinskega kamna; solitarja za cel dan 3 do 4 lote, vinskega kamna po 8 do 10 lotov. Dvakrat ali trikrat na dan se tedaj dá polič imenovane kuhane vode ali mleka in vselej pridene 1 lot solitarja ali 2 lota vinskega kamna. — Za klajo je zdaj najboljša frišna klaja ali pa tako imenovana mehka klaja, to je, otrobi itd.

Ta bolezen ima pa večkrat to lastnost, da unetje preide, ni več bolečin in ne vročnice, živina pa vendar še delj časa kri šči potem, 3, 4 tedne ali še več. To je tako imenovani

dolgočasni ali mehkužni krvomok.

Izvira pa odtod, da so krvine žilice ledíc ali scavnega mehurja se razmehčale, ohlapele in da zdaj kakor skozi drobno sitice kri rosí, ki se meša s scavnico.

Kadar tedaj krvomok že 14 dni ali še dalje trpi, naj se daje živini voda iz kuhanih hrastovih ali vrbovih skorij ali iz kuhanih ježic ali šišek, katerim vodam se more tudi nekoliko sirovega galuna (2 lota na dan) primešati. Za pijačo taki živini kaj dobro storí voda, v kateri je bilo železo razbeljeno; zlo oslavljeni živini služi dobro tudi na dan košček, to je, 1 kvintelj kafe z gori imenovano vodo in sirovim galunom. Vse te zdravila imajo to lastnost, da krepčajo mehkužne dele in ker vlečejo ohlapnjeno tkanino skupaj, ustavljajo krvomok. Zato se pa ne smejo nikoli dajati pri unetljivem krvomoku, o katerem smo gori govorili.

Oba ta krvomoka nista kužna in sta le kakor kaka druga huda bolezen.

Vsa druga bolezen pa je tisti krvomok, ki je

sajovčeve ali ovčičeve nature,

kteri je ravno to, kar črni sajovec ali črni ovčič ali vrančni prisad ali črm.

Tak krvomok nanagloma pride in nanagloma živino umori; vsa kri celega života je spridena, črna, gosta, kužna, in tako šči zdaj živina. Ta krvomok je najraji bolezen polétinska ali kadar je sicer huda vročina zlasti v močirnih dolinah, kamor se solnce bolj upira; pa tudi neko neznano vreme je je krivo; soparni hlevi, kakorkoli spridena klaja, pomanjkanje vode itd. so vzroki tej bo-